

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการดำเนินธุรกิจเงินสดเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง การทราบการเปลี่ยนแปลงของรายการเงินสดว่ามีรายได้มาและใช้จ่ายเงินสดไปอย่างไรจึงเป็นที่สนใจของกิจการ และผู้ใช้งบการเงิน โดยงบกระแสเงินสด (Cash flow Statements) สามารถจะให้ข้อมูลและข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ การจัดทำงบกระแสเงินสดเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 25 เรื่องงบกระแสเงินสด ได้กำหนดแนวปฏิบัติในการจัดทำงบกระแสเงินสดให้กิจการเริ่มถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2537 เป็นต้นมา เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดในย่อหน้าที่ 7 ของมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 35 เรื่องการนำเสนองบการเงินซึ่งระบุว่างบการเงินที่สมบูรณ์ต้องประกอบด้วยงบดุล งบกำไรขาดทุน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของหรืองบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จงบใดงบหนึ่ง งบกระแสเงินสด นโยบายบัญชีและหมายเหตุประกอบงบการเงิน และเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ซึ่งระบุว่างบการเงินหมายความรวมถึงงบกระแสเงินสดจากข้อกำหนดดังกล่าวส่งผลให้กิจการต้องมีการจัดทำงบกระแสเงินสดเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินด้วย แต่ในปัจจุบันงบกระแสเงินสดจะมีการจัดทำเฉพาะบริษัทมหาชนจำกัดและบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น ไม่ครอบคลุมในทุกกิจการ เนื่องจากได้มีประกาศสมาคมฉบับที่ 004/2544-2546 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2544 และประกาศ ก.บช. ฉบับที่ 45 (พ.ศ. 2545) ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2545 ยกเว้นมาตรฐานการบัญชีบางฉบับ ไม่ต้องถือปฏิบัติกับธุรกิจที่ไม่ใช่บริษัทมหาชนจำกัด เพื่อเป็นการผ่อนปรนจนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลงภายหลังหรือจนกว่าจะมีมาตรฐานการบัญชี สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยเฉพาะในการถือปฏิบัติต่อไป โดยมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 25 เรื่องงบกระแสเงินสดเป็นหนึ่งในจำนวนเจ็ดฉบับของมาตรฐานการบัญชีที่ได้มีการยกเว้นไม่ต้องถือปฏิบัติสำหรับธุรกิจที่ไม่ใช่บริษัทมหาชนจำกัด ดังนั้นการยกเว้นไม่ต้องจัดทำงบกระแสเงินสดอาจส่งผลให้กิจการและผู้ใช้งบการเงินไม่สามารถเข้าใจผลการดำเนินงานของกิจการได้อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากการอาศัยวิธีการทางบัญชีที่ให้แนวทางเลือกทำการตกแต่งตัวเลขทางบัญชีเพื่อให้งบการเงินดูดีโดยมิได้แสดงฐานะทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน การที่กิจการมีกำไรสุทธิแต่ไม่สามารถที่จะจ่ายเงินปันผลได้ กิจการไม่มีความสามารถในการจ่ายซื้อสินทรัพย์เพื่อนำมาใช้ทดแทนหรือปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานต่อไป กิจการมีเงินทุนหมุนเวียนติดลบ เป็นต้น จึงทำให้กิจการไม่สามารถที่จะ

คำนิยามงานได้ต่อเนื่องต้องล้มละลายหรือเลิกกิจการไปในที่สุด แต่งบกระแสเงินสดจะสะท้อนข้อมูลดังกล่าวทำให้กิจการและผู้ใช้งบการเงินมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพราะงบกระแสเงินสดได้ตัดผลกระทบอันเกิดจากการใช้วิธีการบัญชีที่แตกต่างกันสำหรับรายการและเหตุการณ์เดียวกันออกไป ตัดปัญหาการป็นส่วนที่เกิดจากการใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ดังนั้นจึงทำให้เกิดการใช้งบกระแสเงินสดในการเปรียบเทียบกันได้ระหว่างกิจการที่ประกอบธุรกิจคล้ายคลึงกันหรือในกิจการเดียวกันแต่ต่างรอบระยะเวลา งบกระแสเงินสดมีการจัดทำขึ้นตามเกณฑ์เงินสด (Cash Basic) กล่าวคือ รายการและเหตุการณ์ใด ๆ ในทางบัญชีที่กิจการมีการรับหรือจ่ายชำระเป็นเงินสดให้ถือเป็นการดำเนินงานในงวดนั้น ๆ โดยงบกระแสเงินสดที่ดีนั้นต้องสามารถที่จะทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถที่จะพยากรณ์กระแสเงินสดในอนาคต และวงจรธุรกิจ (Predictable in Future Cash Flow and Business Cycle) แสดงสัญญาณเตือนภัยในการล้มละลายหรือการเกิดข้อผิดพลาด (Warning Signal for Bankruptcy or Default) และพยากรณ์มูลค่าของกิจการ (Firm Valuation)¹ จึงควรมีการนำข้อมูลในงบการเงินมาทำการวิเคราะห์เพื่อใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจซึ่งวิธีการวิเคราะห์ ไม่ว่าจะใช้วิธีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio) การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis) และการวิเคราะห์แบบส่วนร่วม (Common Size) ที่ได้นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายนั้นมาใช้ในการวิเคราะห์ทั้งงบกระแสเงินสดด้วย ซึ่งแต่ละวิธีจะมีข้อดีและข้อจำกัดในการใช้แตกต่างกัน

จากข้อสังเกตในข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาถึงการจัดทำงบกระแสเงินสดของบริษัทจำกัดว่าบริษัทจำกัดมีการจัดทำงบกระแสเงินสดมากน้อยเพียงใดและสำหรับบริษัทที่มีการจัดทำงบกระแสเงินสดจะศึกษาถึงวิธีการที่กิจการเลือกใช้ในการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้วิธีดังกล่าว ประโยชน์ที่ได้รับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำงบกระแสเงินสด การวิเคราะห์งบการเงิน โดยการใช้งบกระแสเงินสด ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดทำงบกระแสเงินสด เพื่อนำมาเป็นแนวทางให้บริษัทจำกัดที่ไม่มีงบกระแสเงินสดถึงเห็นถึงข้อมูลและประโยชน์ที่จะได้รับการจัดทำงบกระแสเงินสด และหันมาจัดทำงบกระแสเงินสดกันมากขึ้น และสำหรับบริษัทจำกัดที่มีการจัดทำงบกระแสเงินสดแล้วให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำงบกระแสเงินสดให้มากขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำงบกระแสเงินสดต่อไปและทำให้งบกระแสเงินสดมีความสมบูรณ์และนำไปใช้ประโยชน์จากการวิเคราะห์ได้มากยิ่งขึ้น

¹ สรรพพงศ์ ลิ้มปรีชารังกุล. งบกระแสเงินสด-การวิเคราะห์ การนำไปใช้และการค้นหาสิ่งผิดปกติของกิจการ. จุฬาลงกรณ์วารสาร. 12, 45 (ตุลาคม – ธันวาคม 2542)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้วิธีการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานกับวิธีการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานทั้งวิธีทางตรงและวิธีทางอ้อมของบริษัทจำกัดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย ต้นทุนการจัดทำ ความรู้ความสามารถของผู้จัดทำบัญชี ระยะเวลาการจัดทำ ความยากง่ายในการจัดทำ มาตรฐานการบัญชีให้แนวทางเลือก ความต้องการของผู้บริหาร ความต้องการของผู้จัดการฝ่ายบัญชีและการเงิน
2. เพื่อศึกษาประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดทำกระแสเงินสดของบริษัทจำกัดในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาการใช้เทคนิคการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด อันประกอบด้วยการใช้วิธีการวิเคราะห์แบบภาพรวม (Total Cash Flow Analysis) การใช้วิธีการวิเคราะห์แบบส่วนร่วม (Common Size) การใช้วิธีการวิเคราะห์อัตราส่วนกระแสเงินสด (Cash Flows Ratios) การใช้วิธีการวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis) ของบริษัทจำกัดในเขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำกระแสเงินสดของบริษัทจำกัดในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตที่จะศึกษาถึงข้อมูลและความคิดเห็นของประชากรคือ บริษัทจำกัดที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในเขตกรุงเทพมหานครที่มีสถานะภาพคงอยู่และมีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 10 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 50 ล้านบาท จำนวน 23,198 บริษัท¹ เพราะบริษัทจำกัดที่มีลักษณะการดำเนินงานที่ซับซ้อนและบริษัทที่มีขนาดใหญ่ย่อมต้องการการบริหารจัดการเกี่ยวกับเงินสดมากขึ้นและมีระบบการควบคุมภายในที่ดี จึงมีความจำเป็นให้มีการจัดทำงบกระแสเงินสด ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มเลือกอย่างง่ายได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 378 บริษัท

¹ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. รายชื่อบริษัทจำกัดในเขตกรุงเทพมหานครที่มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 10 – 50 ล้านบาท, 2547.

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (2537) ได้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

เงินสด	หมายถึง	เงินสดในมือและเงินฝากธนาคารทุกประเภท แต่ไม่รวมเงินฝากประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้
รายการเทียบเท่าเงินสด	หมายถึง	เงินลงทุนระยะสั้นที่มีสภาพคล่องสูง ซึ่งพร้อมที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดในจำนวนที่ทราบได้ และมีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าน้อยหรือไม่มีนัยสำคัญ
กระแสเงินสด	หมายถึง	การได้มาและใช้ไปของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด
กิจกรรมดำเนินงาน	หมายถึง	กิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการ และกิจกรรมอื่นที่มีใช้กิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน
กิจกรรมลงทุน	หมายถึง	การซื้อและจำหน่ายทรัพย์สินระยะยาวและเงินลงทุนอื่น ซึ่งไม่รวมอยู่ในรายการเทียบเท่าเงินสด
กิจกรรมจัดหาเงิน	หมายถึง	กิจกรรมที่มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขนาดและองค์ประกอบของส่วนของผู้ถือหุ้นและส่วนกู้ยืมของกิจการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบจำนวนของบริษัทจำกัดในเขตกรุงเทพมหานครที่มีการจัดทำงบกระแสเงินสด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการสรุปว่าบริษัทจำกัดประเภทใดที่มีการจัดทำงบกระแสเงินสด

2. ทำให้ทราบถึงการจัดทำงบกระแสเงินสดของบริษัทจำกัด ว่ากิจการใช้วิธีใดในการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้วิธีการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน ประโยชน์ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำงบกระแสเงินสดและเทคนิคการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดเพื่อนำมาเป็นแนวทางให้บริษัทจำกัดที่ไม่มีการ

จัดทำกระแสเงินสดเห็นถึงข้อมูลและประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดทำกระแสเงินสดและหันมาจัดทำกระแสเงินสดกันมากขึ้น

3. ทำให้ทราบวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำกระแสเงินสดของบริษัทจำกัดที่มีการจัดทำกระแสเงินสด เพื่อนำมาเป็นแนวทางให้เกิดการพัฒนาและการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำกระแสเงินสดให้มากขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำกระแสเงินสดต่อไปและทำให้ทั้งกระแสเงินสดมีความสมบูรณ์และนำไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research) โดยมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้วิธีการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานกับวิธีการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดทำกระแสเงินสด ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำกระแสเงินสด และการใช้เทคนิคการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้มาจากตำรา งานวิจัย หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ บทความ เอกสารประกอบการเรียนที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับงบกระแสเงินสดเพื่อสรุปหาประเด็นปัญหาในการวิจัย
2. จัดทำโครงร่างวิทยานิพนธ์
3. ปรับปรุงโครงร่างวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
4. จัดทำแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้มาจากบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในเขตกรุงเทพมหานครที่มีสถานะสภาพคงอยู่และมีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 10 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 50 ล้านบาท จำนวน 378 บริษัท
5. จัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้และติดตามแบบสอบถามที่ส่งไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอในการสรุปผลการวิจัย
6. วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Sciences หรือ SPSS)
7. สรุปผลและจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์